

Aktivoivat, muuttuvat ja sopimattomat vanhenemisen paikat

Analyysi vanhuspalvelulain lähetekeskustelusta

JUTTA PULKKI & LIINA-KAISA TYNKKYNYN & OUTI JOLANKI

Vanhoiden ihmisten asuinpaikat sekä pitkäaikaishoidon järjestelyt ovat vanhuspolitiikan keskiössä. Suomalainen vanhuspolitiikka näyttää mukailevan kansainvälistä "paikallaan vanhenemisen" periaatetta, mutta poliittinen keskustelu jättää myös huomioimatta joitakin vanhuspolitiikan keskeisiä piirteitä.

.....

English summary at the end of the article

Johdanto

Asumisen politiikat

Vanhoiden ihmisten asuinpaikat ja näihin kytkeytyvät pitkäaikaishoidon järjestämistavat ovat vanhuspolitiikan keskiössä niin Suomessa kuin kansainvälisestikin (OECD 2003). Yksi keskeinen periaate vanhojen ihmisten asumista ja pitkäaikaishoidon palveluja ohjaavassa politiikassa on "paikallaan vanheneminen" (*ageing in place*) (OECD 1994; OECD 2003; Means 2007). Paikallaan vanhenemisen on tulkittu tarkoittavan samassa asunnossa tai samassa asuinryhmissä pysymistä. Jälkimmäisessä tulkinnassa hyväksytään se, että *asunnosta* voi olla tarpeen muuttaa, mutta tärkeää on *asuinympäristön* pysyminen samana. (Evans 2009.) Erilaisille tulkinnoille on yhteistä ajatus siitä, että avuntarpeen kasvaessa ihmistä ei tulisi pakottaa muuttamaan täysin toiseen asuinympäristöön ja että tarjoamalla tarpeenmukaisia palveluita voidaan turvata asuminen tutussa ja turvallises- sa ympäristössä mahdollisimmin pitkään.

Kotona asumisen tai paikallaan vanhenemisen tavoite toistuu samanlaisena useissa maissa (Genet & al. 2011; Mestheneos 2011). Suomessa kotona asumista on korostettu niin hoivapolitiikassa kuin vanhojen ihmisten asumiseen liit-

tyvässä politiikassa (mm. Palveluiden laatusuosituksukset STM 2008; 2013). Kotona asumisen lisääminen ja laitoshoidon vähentäminen on nostettu tavoitteeksi sekä kansallisessa että kuntien vanhuspoliittisissa strategioissa. Hiljattain säädetyn vanhuspalvelulain (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980) keskeisenä tarkoituksena on vauhdittaa palvelurakenteen muutosta laitoshoidosta kotona toteutettavaan hoitoon. Laki astui voimaan 1.7.2013. Vuonna 2014 lakia esitettiin muutettavaksi laitoshoidon perusteiden suhteen.

Vanhuspalvelulain säätäminen nähtiin tarpeelliseksi, koska usean vuosikymmenen ajan toteutettu suosituksiin perustunut kansallinen politiikka ei ollut johtanut toivottuihin tuloksiin. Laitohoito (so. vanhainkotihoito, terveyskeskusten vuodeosastohoito) on vähentynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta omassa kodissa asumisen tavoitetta ei ole Suomessa vielä saavutettu. Laitohoito on korvautunut suurelta osin tehostetulla palveluasumisella omassa yksityiskodissa asumisen ja kotihoidon sijaan. (Blomgren & Einiö 2015; Sosiaalihuollon laitosa- ja asumispalvelut 2015.)

Paikallaan vanheneminen edellyttää muun mu-

assa, että niille, jotka eivät selviä arjessaan itsenäisesti, on tarjolla riittävästi kotiin tai muuhun vakituiseen asuinpaikkaan vietäviä palveluja (Mestheneos 2011). Viime vuosien kehitys kunnallisissa kotipalveluissa on osin ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Kotona asuvien vanhojen ihmisten määrän lisääntyessä kotihoidon palveluja saavien määrä ei ole lisääntynyt samassa suhteessa. Kotihoidon palveluja kohdennetaan entisestään huonokuntoisimmille, jolloin vähäisempää apua tarvitsevien on autettava itse itseään, turvauttava läheisten apuun tai ostopalveluihin (Kröger & Leinonen 2012). Palvelujärjestelmässä huonoimmassa asemassa ovat viime vuosina olleet ne, joilla ei ole läheisiä auttamassa tai varaa yksityisiin palveluihin ja joiden terveys on huono, mutta ei riittävän huono kunnallisten kotipalveluiden tai palvelutalopaikan saamiseen.

Tässä tutkimuksessa tuomme esiin vanhojen ihmisten asumiseen ja pitkäaikaishoidon järjestämiseen liittyviä, politiikkaa ohjaavia näkemyksiä. Aineistona käytämme eduskunnassa 18.11.2014 käytyä lähete keskustelua vanhuspalvelulain muuttamisesta (PTK 114/2014). Lähete keskustelut ovat yksi areena, jolla pyritään vaikuttamaan valmisteilla olevien lakien sisältöön ja määrittelemään lain kohteena olevia ihmisiä tai toimintamalleja. Tutkimme diskurssianalyysin keinoin, miten keskustelussa määritellään vanhojen ihmisten asuinpaikkoja. Kysymme, millaisia ovat sopivat ja sopimattomat asuinpaikat, millaista asumiseen liittyvää toimintaa asuinpaikkoihin liitetään ja millainen kuva vanhoista ihmisistä ja heidän valinnanmahdollisuuksistaan keskustelussa rakentuu. Tulosten pohjalta tarkastelemme muun muassa, miten *paikallaan vanhenemisen* -periaate näkyy tässä rajatussa vanhuspoliittisessa keskustelussa.

Kotona vai laitoksessa?

Puhe vanhojen ihmisten asumisesta on pitkään kiertynyt kahden vaihtoehdon, kodin ja laitosasumisen välille (ks. Vilkkio & Karisto 2000; Aaltonen & al. 2015). Diskurssianalyttisestä näkökulmasta tässä keskustelussa on kyse puhetavoista, joilla perustellaan vanhuspoliittisten toimien paremmuutta ja tai huonommuutta. Kodin ja laitoksen vastakkainasettelussa koti on yleensä edustanut ideaalia asuinpaikkaa, jossa *eletään*. Laitos taas edustaa ”paikatonta paikkaa” (*non-place*), jossa *odetaan elämän päättymistä*. (Milligan 2009.)

Laitoshoidon kritiikki sekä vaihtoehdoisten

asumisen ja pitkäaikaishoidon järjestämistapojen etsiminen on jatkunut jo pitkään (Milligan 2009; Townsend 1981). Isonsa-Britanniassa on Robin Meansin (2007) mukaan suositeltu vanhainkotien käytön vähentämistä jo 1940-luvulla. 1960-luvulta peräisin oleva Ison-Britannian terveysministeriön vanhuspoliittinen linjaus kuuluu Meansin artikkelista vapaasti suomennettuna seuraavasti:

Yleinen tavoite sekä terveys- että hyvinvointipalveluissa on pitää vanhukset yhteisössä ja hyväksyä siirto sairaalaan tai vanhainkotiin vasta kun ihminen on tilanteessa, jossa avopalvelut eivät enää ole riittäviä.

Eija Kaskiharju osoittaa väitöskirjassaan (2010), että poliittinen keskustelu vanhojen ihmisten asuinpaikoista ja pitkäaikaishoidon järjestämistavoista sekä kritiikki eri asumismuotoja kohtaan on aaltoillut myös Suomessa jo 1950-luvulta lähtien. Viime vuosina yksityiskodissa asumisen paremmuutta korostava puhetapa on saavuttanut poliittisessä keskustelussa entistä vahvemman aseman, mikä näkyy käytännön politiikkatoimina niin kansainvälisesti (Means 2007; Mestheneos 2011) kuin Suomessakin (ks. laatusuositukset ja vanhuspalvelulaki). Kotona asumisen paremmuutta korostavan politiikan taustavaikuttimina voidaan nähdä ainakin julkisissa palveluissa ja laitosaumisessa havaitut toistuvat laatu- ja saatavuusongelmat (esim. Valvira 2010), kustannuspaine sekä muista maista omaksutut politiikkaideat (Karsio & Tynkkynen 2014). Kotona asumisen perustelut ovat sekä inhimilliset että taloudelliset, mikä tekee vanhojen ihmisten kotona asumisesta poliittisesti kiinnostavan kohteen (Hillcoat-Nallétamby & Ogg 2014).

Yleisesti käytetty perustelu kotona asumista tukevalle politiikalle on vanhojen ihmisten oma toive asua kotona mahdollisimman pitkään. Tutkimusten mukaan monet vanhat ihmiset ilmoittavat asuvansa mieluiten omassa kodissaan ja vastustavat muuttoaajatusta. Erityisesti vanhimmissa ikäluokissa vähemmistö on niitä, jotka haluavat muuttaa tai ovat muuttaneet eläkeiässä (Andersson & Abramsson 2012; Karisto & Haapola 2013). Kotona asumisen tavoitetta on perusteltu myös sillä, että kodilla on erityinen merkitys vanhoille ihmisille. On esitetty, että kodin ympäristö muistoinen kantaa silloinkin, kun kohdataan menetyksiä (Wiles & al. 2012). Koti tukee identiteetin jatkuvuutta, jota vanhuudessa koetut menetykset ja sairaudet voivat uhata (Chaudhury &

Rowles 2005). Koti merkitsee monelle itsemääräämisoikeutta ja mahdollisuutta kontrolloida omaa elämää. Laitos näyttäytyy antiteesinä kotielämälle. (Milligan 2009.)

Edellä kuvatun pohjalta voidaan esittää, että omassa kodissa pysyminen vastaa monien vanhojen ihmisten omia toiveita sekä tukee hyvinvointia ja toimintakykyä. Paikallaan vanhenemista on kuitenkin myös kritisoitu kodin idealisoinnista (Vilkko 2000). Yksityiskodissa asumisesta tulee hyvän asumisen normi (Vilkko 2010). Kodista voi kuitenkin tulla turvaton ja yksinäinen paikka avuntarpeen lisääntyessä (Tedre 2007; Sixsmith & Sixsmith 2008). Paikallaan vanhenemisen politiikkaa on kritisoitu myös siitä, että se rakentaa jyrkän jaon paikallaan *pysymisen* ja *muuttamisen* välillä jälkimmäisen näyttäytyessä aina huonompana vaihtoehdona (Means 2007). Vanhoille ihmisille, jotka ovat muuttaneet vanhuusiässä, muuttaminen on sekä keino vastata terveyden heikkenehmissä aiheuttamiin ongelmiin että elää omien toiveiden mukaista elämää (Jolanki 2015; Jolanki & Vilkko 2015; Karisto & Haapola 2013). Dikotominen koti-laitos-keskustelu sekä vanhassa yksityiskodissa asumisen idealisointi jättää huomiotta sen, että muuttaminen voi olla vapaaehtoinen valinta ja vanhanakin on mahdollista rakentaa koti uuteen paikkaan (Vilkko 2000).

Aiempi tutkimus on osoittanut, että vaikka vanhojen ihmisten toiveet esitetään kotona asumista tukevan politiikan perusteluna, heitä ei välttämättä nähdä asuinpaikan valinnassa aktiivisia toimijoita. David Claphamin (2005) mukaan vanhojen ihmisten asumistutkimuksessa ja asuntopoliitikassa on käytössä kaksi puhetapaa. Ensimmäisessä puhutaan hyväkuntoisista *senioreista*. Heidät nähdään aktiivisina toimijoina, joilla on kyky ja oikeus tehdä asumiseensa liittyviä valintoja. Heidän asumisvalintojensa nähdään kuvastavan elämäntyyliä ja henkilökohtaisia mieltymyksiä. Toisessa puhutaan huonokuntoisista, *todella vanhoista ihmisistä*, joiden kohdalla uhkakuva vanhuuden raihnaisuudesta toteutuu ja asumista koskevat valinnat tekee joku muu.

Myös suomalaisten vanhuspolitiikasta tehtyjen tutkimusten mukaan kuva vanhoista ihmisistä on dikotominen. Vanhuspalvelulain valmisteluun liittyneissä keskusteluissa vuonna 2012 vanhat ihmiset kuvattiin lähinnä muista riippuvaisiksi potilaiksi tai aktiivisiksi seniorikansalaisiksi (Pulkki & Tynkkynen 2015). Vanhuspoliittisissa asiakirjoissa vanhat ihmiset nähtiin aktiivisina omasta elä-

mästään vastuullisina markkinatoimijoina (Häikiö & al. 2011). Tulkintamme mukaan diskursit liittyvät erilaisiin keskustelukonteksteihin: asiakirjat edustavat konsensusta yhteisestä politiikasta, kun taas eduskuntakeskusteluissa tarkoituksena on tuoda esille erilaisia näkemyksiä ja perusteluja.

Tutkimusasetelma

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (28.12.2012/980) tuli voimaan vuonna 2013. Sen tavoitteena on ollut vahvistaa vanhojen ihmisten asemaa palveluiden käyttäjinä ja toisaalta tukea heidän arjessa selviytymistään aikaisempaa paremmin. Vuonna 2014 lakia esitettiin muutettavaksi niin ”että se entistä paremmin toteuttaa lain alkuperäistä tavoitetta kotiin annettavien palveluiden ensisijaisuudesta” (PTK 114/2014). Muutosehdotus astui voimaan 1.1.2015. Uudistetun lain mukaan vanhojen ihmisten pitkäaikainen hoito ja huolenpito voitaisiin toteuttaa pitkäaikaisena laitoshoidona vain lääketieteellisillä tai asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvillä perusteilla. Palvelujen järjestäjän on, ennen laitoshoitopäätöksen tekemistä, selvitettävä muut palveluiden järjestämismahdollisuudet. Tässä tutkimuksessa kysymme, miten vanhuspalvelulain muutoksesta käydyssä lähetekeskustelussa määritellään sopivia ja sopimattomia asuinpaikkoja, millaista asumiseen liittyvää toimintaa asuinpaikkoihin liitetään ja millainen kuva vanhoista ihmisistä ja heidän valinnanmahdollisuuksistaan keskustelussa rakentuu.

Tutkimuksemme aineistona käytämme vanhuspalvelulain muuttamisesta 18.11.2014 käytyä lähetekeskustelua. Tutkimuksen konteksti on siis rajattu vanhuspoliittinen keskustelu, jossa kansanedustajat perustelevat tarvetta muuttaa vanhuspalvelulain asunratkaisuihin liittyviä kohtia. Eduskunnassa käydyt lähetekeskustelut ovat yksi keskeinen arena, jolla pyritään vaikuttamaan valmisteilla olevien lakien sisältöön. Samalla keskusteluissa määritellään lain kohteena olevia ihmisiä, ja heidän tarpeitaan (ks. Estes & al. 2003). Lähetekeskustelussa käytettiin 54 puheenvuoroa. Äänessä oli 16 puhujaa. Silloisista hallituspuolueista edustettuina olivat sosiaalidemokraatit, kokoomus sekä kristillisdemokraatit. Oppositio puolueista perussuomalaiset ja vasemmistoliitto. Lähetekeskustelu on julkisesti käyty poliittinen keskustelu. Siitä tehty kirjallinen teks-

tidokumentti on vapaasti ladattavissa eduskunnan internet-sivuilta. Asiakirjaan on kirjattu kansanedustajien käyttämät puheenvuorot, puheenvuoron käyttäneen kansanedustajan nimi ja puolue. Eettistä tutkimuslupaa ei aineiston julkisuuden vuoksi ole erikseen haettu. Aineiston analyysissä ja raportoinnissa olemme noudattaneet hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012).

Aineiston analyysissä käytimme diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi kohdistaa huomion kieleen ja siihen, miten puheella rakennetaan kuvaa puheena olevasta ilmiöstä sekä miten erilaisia kuvauksia käytetään perustelemaan sitä, mitä asian suhteen tulisi tehdä. Diskurssit määrittelevät kuvattujen osapuolten toimijuutta, mikä tarkoittaa mahdollisuutta tehdä valintoja ja saada aikaan muutoksia. (Jolanki 2009.) Kansanedustajien puhe on siten aktiivista toimintaa, jolla määritellään kuvaa vanhoista ihmisistä, heille sopivista asumisen muodoista sekä siitä, kuka tai ketkä voivat ja kenen pitäisi toimia asian suhteen. Asumis- ja hoivapoliittiset keskustelut ovat kaukana käytännön arjesta, mutta niiden ilmaukset muokkaavat vanhoja ihmisiä ja asumista koskevia kulttuurisia käsityksiä. Linjaukset vaikuttavat suoraan käytäntöihin, joilla rajoitetaan tai mahdollistetaan erilaisia asumisvalintoja. (Clapham 2005.)

Analyysiprosessin alussa tunnistimme asuinpaikkaan liittyneet implisiittiset ja eksplisiittiset aineistokatkelmat. Ryhmittelimme katkelmia sen mukaan, mistä ja millaisesta asuinpaikasta siinä puhuttiin sekä miten vanha ihminen näissä yhteyksissä kuvattiin. Analyysiprosessin tuloksena muodostimme kolme aineistoa luonnehtivaa diskurssia. Kolme diskurssia rakensivat erilaiset kuvat siitä, millaisia ovat vanhat ihmiset, millaisia ovat heille sopivat ja sopimattomat asuinpaikat sekä millaisia toimija-asemia liittyy puheena oleviin henkilöihin. Kansanedustajien puheita tarkastelemalla saadaan käsitys siitä, ketkä nähdään keskeisinä toimijoina asumisen päätöksissä, sekä siitä, miten vanhojen ihmisten mahdollisuuksia tehdä omaan asumiseen liittyviä valintoja määritellään.

Tulokset

Aineistosta muodostetut diskurssit olivat ”aktiivoiva asuinpaikka”, ”muuttuva asuinpaikka” ja ”sopimaton asuinpaikka”. Lähetekeskustelua leimasi erilaisiin asuinpaikkoihin liittyvien käsitteiden epämääräisyys ja ristiriitaisetkin määrittelyt.

Koti ja laitosasuminen määrittivät toistensa vastakohtina. Erityisesti hallituksen ehdotuksen kannattajat jakoivat ajatuksen siitä, että ”laitos ei ole kenenkään koti”. Kotia määriteltiin myös hallinta- tai omistussuhteen kautta. Kodiksi määriteltiin yksityiskodin lisäksi palveluasuminen ja erilaiset ryhmäkodit, koska niissä asukas voi omistaa tai vuokrata asunnon. Laitoksesta puhuttaessa viitattiin myös erilaisiin asumismuotoihin. Jotkut viittasivat laitokseen terveyskeskuksen vuodeosastona, kun taas toiset puhuivat myös vanhainkoteista ja palveluasumisesta laitoksina.

Kodin ja laitoksen lisäksi keskustelussa puhuttiin usein ”välimuotoisista asuinpaikoista”. Näillä tarkoitettiin palveluasumisen eri muotoja tai muuta tuettua asumista. Vaikka useassa puheenvuorossa kodin määritelmä haluttiin ulottaa koskemaan myös välimuotoisia asuinpaikkoja, viitattiin kodilla muissa yhteyksissä lähinnä yksityiskotiin. Ryhmäkoteihin, perhekoteihin, palvelutaloihin ja muuhun tuettuun asumiseen viitattiin useimmiten vaihtoehtoina tilanteissa, kun vanha ihminen ei enää pärjää ”*omassa kodissaan*”. Kodilla tarkoitettiin siis yleensä pysyväisluonteista asuinpaikkaa, johon asukkaalla on jonkinlainen hallintasuhde ja joka on ei-laitos. Toisaalta käsite *koti* laajennettiin ajatuksellisesti kattamaan sekä yksityinen (”yksityiskoti”) asunto että tuettu asuminen (”koti”).

Tarkasteltaessa sitä, mitä pidetään sopivimpana asuinpaikkana vanhoille ihmisille, voidaan vetää karkea jako hallituksen lakiesityksen puolustajien ja vastustajien välille. Hallituksen esityksen puolustajat – käytännössä SDP ja kokoomus – puolustivat erityisesti kotona asumista, kun taas hallituksen esityksen vastustajat – kristilliset ja perussuomalaiset – puolustivat laitoksen paikkaa osana palvelujärjestelmää. ”Välimuotoisten asumispalvelujen” puolustajia löytyi joka puolueesta.

Vanhat ihmiset näyttäytyivät lähetekeskustelussa yhtenäisenä joukkona, joka on jonkinasteisen avun, kuntoutuksen tai hoidon tarpeessa. Vaikka puheessa viitattiin usein vanhojen ihmisten yksilöllisiin tarpeisiin ja toiveisiin, redusointiin nämä useimmiten toiveiksi asua kotona tai fyysisen toimintakyvyn alenemisesta aiheutuviin tarpeisiin. Puhe asumisen yhteydestä vanhojen ihmisten sosiaalisiin suhteisiin oli niukkaa, lukuun ottamatta viittauksia vanhojen ihmisten yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteisiin. Vanhojen ihmisten oma päätöksenteko oli hyvin vähän esillä. Kokonaisuudessaan vanhat ihmiset eivät olleet aktiivisia

toimijoita, vaan toimijan rooli rakentui puheessa ”meille”. ”Meidän” toimijuutta rakennettiin esimerkiksi suhteessa terveydenedistämisen interventiöihin, kuntoutukseen ja ”hyvän” elämän turvaamiseen. Tulkintamme mukaan ”me”-sanaa käytettiin viittaamaan poliittisiin päätöksentekijöihin yleensä, mutta myös julkisen palvelujärjestelmän edustajiin. Joissakin puheenvuoroissa käytetty ilmaisu ”*me kaikki*” pyrkii luomaan kuvan, että puhujan argumentit edustavat ”yhteistä asiaa”.

Aktivoiva asuinpaikka

Diskurssissa asuinpaikkaa kuvaavia määreitä olivat ”aktivoiva”, ”varsinainen oma koti”, ”ei-laitos”. Vanha ihminen määrittyi yksilönä, jonka toimintakykyyn voidaan vaikuttaa. Sitä kautta mahdollistetaan kotona asuminen. Diskurssissa oma koti rakentui lähes poikkeuksetta parhaana asuinpaikkana. Tämän diskurssin mukaan lain keskeisenä lähtökohtana on mahdollistaa ”*vanhojen ihmisten oma toive*” asua kotona mahdollisimman pitkään. Diskurssia käytettiin ennen kaikkea perustelemaan kotona asumisen paremmuutta.

Puhetavan mukaan kotona asumisen turvaamiseen voidaan käyttää lyhyitä ja väliaikaisia hoito- ja kuntoutusjaksoja kodin ulkopuolella. Keskeinen aktivoivaan asuinpaikkaan liitetty toiminta olikin kuntouttaminen, jossa aktiivisia toimijoita ovat ”me” ja toiminnan kohteena vanha ihminen:

Kotihoidon kehittäminen kuntouttavaan suuntaan, ikäihmisille tarjotut kuntoutusjaksot sekä kotiin annettava kuntoutus voivat pidentää monen ikäihmisen kotona asumisen mahdollisuuksia. (Sosiaalidemokraatit, A)

Mutta lähtökohtana ja tavoitteena täytyy olla, että kun vanhus tarvitsee hoidollisista syistä laitoshoidtoa, niin hän on laitoksessa sen takia, että häntä hoidetaan siellä. Laitos, terveyskeskuksen vuodeosasto ei ole hänen kotinsa, vaan hän siirtyy sieltä kotiin. Kun hän taas jälleen mahdollisesti tarvitsee apua hoidollisten toimenpiteiden takia, niin hän on sen ajanjakson terveyskeskuksessa ja vuodeosastolla. (Sosiaalidemokraatit, B)

Aktivoiva asuinpaikka -diskurssissa laitos näytetään paikkana, jossa vanha ihminen voi olla tilapäisesti ”hoidollisista syistä”. Hoito viittaa tässä yhteydessä lääketieteelliseen hoitoon, jota kotona ei voi saada. Laitokseen ei kuitenkaan pidä jäädä. Sieltä palataan takaisin kotiin kun akuutti tilanne on saatu hoidettua. Kuntoutuksen ja hoitojaksojen lisäksi asuinpaikan pysyvyys varmistetaan myös erilaisilla avopalveluilla, muokkaamalla asuinpaikan fyysisiä rakenteita sekä laajentamalla kotiin vietävää palvelutarjontaa.

Kotiin tehtävät muutostyöt antavat hyviä edellytyksiä kotona asumiseen. Riittävän kokoiset kylpyhuoneet, erilaiset tukimuodot, hissit ja erilainen esteettömyys ovat erittäin tärkeitä kotona asumisen tueksi. Avopalveluiden ja kotiin tuotavien palveluiden kehittämiseen ja tarjontaan pitää satsata kunnolla. Tarvitaan myös naapuriapua, yhteisöllisyyttä ja järjestöjen omaa vapaaehtoista toimea ja tukea. (Sosiaalidemokraatit, B)

Ihmiselämän sosiaalinen ulottuvuus nousi esille puhuttaessa vapaaehtoistyöstä tai omaishoidosta. Sosiaaliset tukimuodot kuvattiin kuitenkin pääsääntöisesti välineellisestä näkökulmasta keinoina tukea kotona asumista, eikä esimerkiksi vastauksena vanhan ihmisen sosiaalisiin tarpeisiin. Vanhan ihmisen tarpeet nähtiinkin ennen kaikkea terveyteen ja toimintakykyyn liittyvinä tarpeina. Vaikka vanhaa ihmistä kuvaavia määreitä olivat toimintakykyisyys ja autonomisuus, puheessa ei juuri tuotu esille vanhojen ihmisten toimijuutta asuinpaikan valinnan, terveyden tai toimintakyvyn suhteen. Keskeisenä toimijana niin kotona asumisen mahdollistamisessa kuin terveyden edistämisessä olivat ”me”.

(...) meillä on paljon ihmisiä, jotka kokevat esimerkiksi omaisina, että oman läheisen, ikäihmisen, olo siellä kotona on turvatonta. Silloin meidän pitää keksiä keinoja, joilla me pystymme sitä turvattomuutta ehkäisemään. (Sosiaalidemokraatit, C)

Kaikki, mitä voidaan tehdä vanhusten terveysongelmien ennalta ehkäisemiseksi, tulee meidän myös tehdä. Sen me olemme heille velkaa. (Sosiaalidemokraatit, D)

Vaikka aktivoiva asuinpaikka -diskurssia käytettiin ennen kaikkea perustelemaan kotona asumisen paremmuutta, sillä puolustettiin myös laitotasumista vanhoille ihmisille sopivana asuinmuotona. Tällaisessa puheessa haastettiin tiukka koti-laitos-jako ja puolustettiin näkemystä siitä, että laitos ei ole kodin vastakohta, vaan laitoksesta voidaan tehdä aktivoiva, kodinomainen asuinympäristö.

Olen 20 vuotta, ylikin, tehnyt sitä laitoshoidtoa ja nähnyt, miten hyvin hoitajat hoitavat. Siellä pystytään kuntouttamaan, siellä pystytään luomaan kodinomaisia ympäristöjä. Ei laitoshoidto ole mikään kirosana eikä paha asia, päinvastoin. (Perussuomalaiset, A)

Edellä oleva katkelma osoittaa, että vaikka diskurssissa puhutaan nimenomaan vanhojen ihmisten aktiivisuudesta, aktiivisuuden ylläpitäminen ja edistäminen näyttääytyy muiden kuin vanhojen ihmisten tehtävänä. Laitos ei siten ole välttämättä passivoiva asuinpaikka, kunhan keskeiset toimijat, kuten hoitajat, tekevät työnsä hyvin.

Muutuva asuinpaikka

Diskurssissa muuttaminen nähtiin myönteisenä asiana, joka mahdollistaa vanhalle ihmiselle joiltain osin paremman elämän kuin jääminen entiseen kotiin. Vanhalle ihmiselle sopivaan asuinpaikkaan liitettyjä kuvauksia olivat esimerkiksi ”turvallinen”, ”kodinomainen”, ”hyvä vaihtoehto”. Yksityiskodissa asuminen kuvataan diskurssissa ihanteena, mutta vain, mikäli ihminen on tarpeeksi toimintakykyinen ja ”pärjää” kotiin tuodun avun turvin. Kotoa muuttaminen on toivottavaa, jopa itsestään selvää, kun hoidon tarve kasvaa.

Koti on paras paikka varmasti meille kaikille silloin, kun me pärjäämme siellä, ja myös silloin, kun saamme hie- man apua sinne. Tavoitteena meillä kaikilla on arvokas vanhuus. Jossain vaiheessa tulee raja vastaan, jolloin vanhus ei voi kotona asua. Silloin hän tarvitsee sellaisen turvallisen paikan, jossa hän saa ympärivuorokautista hoitoa. (Perussuomalaiset, B)

Asuinpaikkaa ja sen muutostarvetta perusteltiin nimenomaan vanhan ihmisen tarpeilla, jotka voivat vanhetessa muuttua ja edellyttävät toisenlais- ta asumismuotoa kuin yksityiskoti. Puhetavassa mainitaan tavoitteena myös *arvokas vanhuus*, mikä laajentaa asumiseen liittyvät tavoitteet pelkki- en fyysisten tarpeiden tyydyttämisestä yleisemmin hyvän elämän tavoitteluun.

Puhetapaa käytettiin ennen kaikkea puolus- tamaan välimuotoisten asumispalvelujen tarvet- ta, mutta myös laitostasuminen paikkaa osana pal- velujärjestelmää. Välimuotoiset asumispalvelut – ryhmäkodit, palvelutalot, yhteisökodit – kuvatiin keinoina vastata vanhojen ihmisten iän myö- tä väistämättä muuttuviin ja erilaistuviin palvelu- tarpeisiin. Ne nähtiin vaihtoehtona sekä yksityis- kodille että laitokselle. Välimuotoinen asuinpaik- ka ei ole ”*varsinainen oma koti*”, mutta se voi kui- tenkin olla ”*kodinomainen yhteisökoti*”. Puhetapa toi muita diskursseja vahvemmin esille ajatuksen siitä, että vanhenemisen polut ovat yksilöllisiä ja muuttuvat tarpeet merkitsevät muutakin kuin li- sääntyviä hoivatarpeita.

Yhteisökoti olisi yleiskäsite, jonka alla on erilaisia kodinomaisia asumispaikkoja, joihin voidaan tuoda asu- kaiden tarvitsemia palveluita asiakkaiden tarpeiden mu- kaan, jopa ympäri vuorokauden. (...)Yhteisökoti on hy- vä vaihtoehto silloin, kun ikäihminen ei voi tai halua edes runsaan kotihoidon avulla tai turvin asua enää var- sinaisessa omassa kodissaan. (Sosiaalidemokraatit, A)

Kuva vanhasta ihmisestä rakentui tässä puheta- vassa monimuotoisempina kuin aktivoiva asuin- paikka -diskurssissa. ”Vanhus” sanan lisäksi käy-

ttiin ilmauksia kuten ”asiakas”, ”yksilö” ja ”ih- minen”. Viittaukset asiakkaisiin sekä puhe yksi- löllisistä tarpeista ja halusta muuttaa pois varsi- naisesta kodista rakentavat kuvaa vanhasta ihmi- sestä aktiivisempina toimijana kuin muissa dis- kurseissa. Myös vastakkainasettelu päätöksente- kijöiden, toimijoiden ja toiminnankohteena ole- vien vanhojen ihmisten välillä hälveni. Ilmaukset, kuten ”me pärjäämme” tai ”meidän kaikkien toi- veena on”, sijoittivat puhujat ja vanhat ihmiset sa- maan ryhmään. Tämä oli myös kolmesta diskurs- sista se, jossa vahvimmin tuotiin asumispuheen yhteydessä esille vanhojen ihmisten tarve sosiaali- siin suhteisiin ja jäsenyyteen yhteisössä.

Yksin asuminen ei ole aina paras vaihtoehto, ja silloin erilaiset perhekodit, ryhmäkodit, kevyemmät palvelu- asumisen muodot ja muut yhteisölliset ratkaisut ovat hyviä. (Sosiaalidemokraatit, B)

Ei se koti yksissään voi olla se, jota hoetaan, koska ih- misen monta kertaa on parempi tämän yksinäisyyden ja turvattomuuden takia asua yhteisessä asunnossa. (Ko- koomus, A)

Välimuotoinen asuminen näyttäytyi ratkaisui- na vanhojen ihmisten yksinäisyyden ja turvatto- muuden kokemuksille. Yhteisöllisyys ja turvalli- suus rakentuivat ennen kaikkea muiden ihmisten ja hoitohenkilökunnan fyysisestä läsnäolosta. Yh- teisökoti esitettiin siis turvallisempina ja siten so- pivampina vaihtoehtona kuin yksityiskoti.

Sopimaton asuinpaikka

Tätä diskurssia käytettiin kritisoimaan laitosta ja toi- saalta omassa kodissa asumisen tavoitetta. Sekä lai- tokseen että kotiin liitettiin negatiivissävytteisiä ku- vauksia, kuten ”turvattomuus” ja ”epäinhimillisyy- s”. Vanhasta ihmisestä käytettiin useimmiten nimitystä ”vanhus”, johon liitettyjä adjektiveja olivat esimer- kiksi ”yksinäinen”, ”muistisairas” ja ”alakuloinen”.

Kaikkissa diskurssissa vanhan ihmisen identi- teetti rakentui terveyden ja toimintakyvyn kaut- ta, mutta tässä puhetavassa vanhuus rinnastuu ai- noastaan huonoon terveyteen ja huonoon toimin- takyvyn. Vanhan ihmisen asuinpaikkaan liittyvä toimijuus ei ollut asuinpaikan valintaan liittyvää aktiivista päätöksentekoa vaan ennemminkin rea- gointia olosuhteisiin. Diskurssissa vanha ihminen joutuu sinnittelemään sopimattomassa asuinpai- kassa, mikäli muut ihmiset, eli varsinaiset toimi- jat, tekevät vääriä päätöksiä tai jättävät toimimat- ta. Sopimaton asuinpaikka oli tarpeisiin nähden epätydyttävä, mutta tarpeiden määrittelyn teki- vät muut kuin vanha ihminen itse.

Laitoshoidtoa puolustettaessa korostettiin kotona asumisen ongelmia ja yksityiskodin sopimattomuutta vanhan ihmisen asuinpaikaksi. Koti näytettiin vaarallisena paikkana, jossa ihminen on eristettynä muusta yhteiskunnasta, yksin ja kiireisten kotipalvelutyöntekijöiden käyntien varassa. Elämä tällaisessa kodissa ja tilanteessa kuvattiin huonokuntoiselle vanhalle ihmiselle suorastaan epäinhimillisenä.

Minua huolestuttaa se, täytyykö vanhuksen anella ja anoa sitä hyvää hoivaa omaan kotiin. (...) liki päivittäin me saamme näitä uutisia – jos emme muualta, niin Helsingin Sanomien yleisöpalstalta. Omaiset kirjoittavat sinne, että hyvin hyvin huonokuntoinen äiti on omassa kodissaan, voi olla liki sokea, on liki liikuntakyvytön, on muistisairas, ja siellähän sitten tapaturmat vaanivat. Esimerkiksi kaatumistapaturmat ovat iäkkäille hyvin yleisiä. (Perussuomalaiset, A)

Edes usea kotihoitokäynti päivässä ei lohduta vanhusta, joka ei pääse omin voimin sängystä tai tuolista ylös, ei pääse vessaan, ei pääse hakemaan vettä eikä ehkä tiedä, onko päivä vai yö. (Perussuomalaiset, B)

Epäinhimillisyydestä ja arkielämästä erillään olosta puhuttiin myös, kun kuvattiin laitoshoidon sopimattomuutta. Yksityisyyden puute, heikko autonomia, yllääkintä ja ylihoitaminen liitettiin laitoksiin ja siten laitos rakentui sopimattomana asuinpaikkana:

(...) onko oikeasti niin, että se arvokkuus on siellä laitoksessa, siellä laitosmaisessa huoneessa, siellä missä on useita asukkaita samassa huoneessa ja ainoana omana tilana se oma sänky. Sekö on sitä arvokkuutta, mitä me haluaisimme säilyttää? Minusta se on kyllä ihan just päinvastoin. (Kokoomus, B)

Toisaalta myös omasta kodista voidaan tehdä passivoiva, toisin sanoen laitosmainen asuinpaikka, liiallisilla kotipalveluilla:

(...) meidän Suomen mallihan on se, että me laitostamme ihmiset omaan kotiinsa tarjoamalla niitä valmiita palvelupaketteja niin, että ikäihmisen ei kotona tarvitse enää tehdä mitään. (Sosiaalidemokraatit, A)

Edellisissä katkelmissa tulee esille se, miten vahvasti asumiseen liittyvä toimijuus kytketään muiden kuin vanhojen ihmisten omaan toimintaan. Laitos rakentuu paikkana, jossa vanhat ihmiset ovat hoidon passiivisia vastaanottajia. Myös kodista voidaan tehdä laitos liiallisella palvelujen tarjoamisella. Puhe laitoksesta passivoivana asuinpaikkana kietoutuu siten yhteen aktiiviva asuinpaikka -diskurssin kanssa. Muilla kuin vanhoilla ihmisillä on valta siihen, millaiseksi vanhojen ihmisten toimintakyky muodostuu.

Nyt meillä aidosti pyritään siitä, että hoidetaan vahvasti lääkittyjä vuodepotilaita, siihen, että tuetaan toimintakykyisiä ja mieleltään virkeitä seniorikansalaisia. (Sosiaalidemokraatit, D)

Tämän puhettavan mukaan muuttamalla muiden kuin vanhojen ihmisten toimintaa ja luopumalla laitoshoidosta voidaan siirtyä passivoivasta asumisen muodosta aktiivisempaa elämää tukevaan asumiseen. Keskeiset toimijat ovat kuitenkin anonyymejä hoivapolitiikan toteuttajia, jotka voivat *tukea* vanhojen ihmisten toimintakykyä tai *ylivoittaa* heidät vuodepotilaiksi.

Pohdinta

Vanhoja ihmisiä koskevan asumis- ja hoivapolitiikan tavoitteeksi on omaksuttu kotona asumisen tukeminen ja laitosasumisen vähentäminen (Mans 2007; Mestheneos 2011; STM 2013). Nämä tavoitteet linkittyvät kansainvälisesti tunnettuun paikallaan vanhenemisen -ajatteluun, jonka periaatteet tulivat esiin myös kansanedustajien puheessa. Keskustelussa argumentoitiin erityisesti sen puolesta, että vanhan ihmisen on parasta asua yksityiskodissaan erilaisin tukimuodoin. Kotona asumista ja paikallaan pysymistä kuitenkin myös kritisoitiin. Yksi keskeinen ero kolmen aineistosta muodostetun diskurssin välillä olikin se, millaisena kotona asuminen puheessa rakentui. Aktiiviva asuinpaikka -diskurssi rakensi kuvaa kodista kaikissa tilanteissa ideaalisena. Muuttuva asuinpaikka -diskurssissa korostettiin asumiseen vaikuttavien tarpeiden ja toiveiden muuttumista. Sopimaton asuinpaikka -diskurssi määritteli laajemmin sitä, millaisia ei-toivottavia piirteitä asuinpaikkaan liittyy. Kahdessa viimeksi mainitussa puhettavassa yksityiskodissa asumisen ideaali murtui ja muunlaiset asumismuodot näyttäytyivät yhtä hyvinä, elleivät parempina, asuinpaikkoina vanhoille ihmisille.

Kotona asumiseen liittyneen puheen kahtiajakaisuus vastaa aikaisemmissa tutkimuksissa saatuja tuloksia (ks. Aaltonen & al. 2015). Vaikka omassa kodissa asuminen on monien vanhojen ihmisten toive (Andersson & Abramsson 2012; Jolanki 2015; Karisto & Haapola 2013) kokevat vanhat ihmiset myös jääneensä ansaan turvattuun kotiinsa riittämättömän avun vuoksi (vrt. Tedre 2007; Wiles & al. 2012). Tämä huomioon ottaen onkin helppo yhtyä paikallaan vanhenemisen kritiikkiin kodin idealisoinnista. Omassa ko-

dissa pysyminen ei vastaa kaikkien vanhojen ihmisten toiveita. (Vilkkö 2010; Hillcoat-Nallétambly & Ogg 2014.)

Paikallaan vanheneminen on paikallaan pysymisen lisäksi tulkittu myös laajemmin tutussa ympäristössä ja yhteisössä vanhenemiseksi (Evans 2009), joka sisältää mahdollisuuden muuttaa yhteisön sisällä omia muuttuneita tarpeita vastaavaan asuntoon. Tarve luoda erilaisiin tarpeisiin vastaavia asumisen vaihtoehtoja näkyy myös suomalaisessa vanhuspolitiikassa (STM 2013). Tutkimuksessamme muuttuvia tarpeita vastaava asuminen oli esillä muuttuva asuinpaikka -diskurssissa. Puheesta puuttuivat kuitenkin maininnat tutun lähiympäristön tärkeydestä ja yhteisön pysyvyydestä. Yhteisöllisyyteen viittaavissa puheenvuoroissa perusteltiin välimuotoisia asuinpaikkoja ratkaisuna turvattomuuden ja yksinäisyyden ongelmiin. Elämä niin sanotussa ”yhteiskodissa” nähtiin vastapainona yksinäiselle ja turvattomalle elämälle yksityiskodissa. Yhteiskoti ei ole varsinaisen koti, mutta voi olla Anni Vilkköä (2000) lainaten ”riittävästi koti”. Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyys määrittyi lähetekeskustelussa kapea-alaisesti yhdessä asumiseksi, mikä sivuuttaa kokonaan kysymyksen siitä, miten yhteisö syntyy ja mitä yhteisöllisyys todella merkitsee (Jolanki & Vilkkö 2015).

Asuinpaikan muuttamisen syyt liittyivät terveyden heikkenemiseen, turvattomuuteen ja yksinäisyyteen. Puhe uusintaa kuvaa vanhenemisestä lainomaisena terveyden heikkenemisen prosessina, jonka edessä yksilö on voimaton (Jolanki 2009). Vanhuus ohjaa tarpeiden määrittelyä (Pulkki & Tynkkynen 2015), mukaan lukien asumisen liittyviä tarpeita (Clapham 2005; Means 2007). Asumisen valinnoissa onkin kyse heikkenevän toimintakykyyn ja hoivatarpeiden sanelemista pakoista, eikä esimerkiksi tilanteista, joissa vanhat ihmiset omasta tahdostaan muuttaisivat uuteen kotiin (vrt. Jolanki 2015; Jolanki & Vilkkö 2015; Vilkkö 2001). Kaikissa diskurssissa rakentui kuva hauraista huonokuntoisista vanhoista ihmisistä, joiden puolesta muut tekevät asumisen päätökset. Edes aktivoiva asuinpaikka -diskurssi ei sisältänyt ajatusta aktiivisista ja omatoimisista seniorikansalaista, jotka olisivat kykeneviä itse tekemään asumiseen liittyviä päätöksiä. (Ks. Clapham 2005.) Puhe sulkee näin ollen pois sen vaihtoehdon, että huonokuntoinen vanha ihmisen voisi olla omissa asumisen valinnoissaan keskeinen päätöksentekijä.

Vaikka asuinpaikan sopivuutta perusteltiin en-

nen kaikkea vanhan ihmisen lähtökohdista käsin, oli vanhan ihmisen toimijuus ja määrittelyvalta oman asuinpaikkansa suhteen kansanedustajien puheissa heikkoa. Kaikissa diskurssissa asumiskysymyksissä ja valinnoissa keskeisiä toimijoita olivat ”me”, ts. kansanedustajat, palveluiden järjestäjät ja hoivatyöntekijät. Näin oli myös muuttuva asuinpaikka -diskurssissa, jossa tuotiin esille vanhojen ihmisten muuttuvat ja yksilölliset tarpeet. Muut kuitenkin arvioivat ja määrittelevät nämä tarpeet, jotka typistyivät pääasiassa fyysisiin tarpeisiin. Puheenvuorot siitä, ”mitenkä me saamme pidettyä ne ihmiset siellä kotona”, kuvaavat vanhoja ihmisiä yhteiskunnan ”toisina”, joiden palveluiden käyttöä ja palvelutarpeita ”meidän” on kontrolloitava. Vanhojen ihmisten määrittely toisiksi oikeuttaa päätösten tekemisen heidän puolestaan niin asumis- kuin muissakin asioissa.

Tutkimusaineistomme ei edusta kansanedustajien koko kirjoa, mutta siinä tiivistyvät hoivapolitiikasta ja vanhojen ihmisten asumisesta kiinnostuneiden kansanedustajien näkemykset. Tutkimustuloksia on tulkittava aineiston konteksti huomioiden ottaen ja ymmärtäen. Aineistosta saaduissa tuloksissa korostuvat lakiesityksen kannalta keskeiset teemat eli niiden kohtien muotoilu, jossa määriteltiin vanhoille ihmisille sopivia tai sopimattomia asuinpaikkoja. Näin ollen lähetekeskustelu tarjoaa hyvän ikkunan siihen, mistä lähtökohdista vanhojen ihmisten asumisesta poliittisessa keskustelussa puhutaan ja päätetään.

Lähetekeskustelu on osa lainsäädäntöprosessia, jossa kansanedustajat voivat vielä näkyvästi ottaa kantaa sekä pyrkiä vaikuttamaan lain sisältöön. Kansanedustajien puheella ja lakitekstien muotoiluilla rajataan sitä, miten hyvä ja sopiva asuminen vanhuudessa määritellään ja millaisia vanhat ihmiset ovat tai mitä he tarvitsevat. Poliittisessa keskustelussa esiin tuodut asiat vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti palvelujärjestelmän kehittämiseen. Vanhojen ihmisten oman toimijuuden tukeminen on yksi vanhuspalvelulain keskeisistä tavoitteista, mutta kansanedustajien puheessa muut kuin vanhat ihmiset määrittelevät tarpeet, joiden perusteella asumisratkaisut tehdään. Vanhuspalvelulakia ja vanhoja ihmisiä koskevaa asuntopolitiikkaa toimeenpantaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet vanhoilla ihmisillä on osallistua omaa asumistaan koskevaan päätöksentekoon.

Yhteenvetona toteamme, että kansanedustajien

näkemykset vanhoille ihmisille ”sopivasta” asuinpaikasta vaihtelevat. Vaikeaksi tulkinnan tekee se, että keskustelussa käytetyt keskeiset käsitteet ”koti” ja ”laitos” näyttävät moniselitteisinä, eikä aina ollut selvää, minkälaisen asumismuodon

puolesta argumentoitiin. Käsitteiden selkiyttämisen on olennainen tehtävä, jotta erilaisista vanhenemisen paikoista voidaan käydä rakentavaa ja palveluita eteenpäin vievää keskustelua.

Saapunut 2.2.2016
Hyväksytty 23.9.2016

KIRJALLISUUS

- Aaltonen, Tarja & Henriksson, Lea & Tiilikka, Tiina & Valokivi, Heli & Zechner, Minna: Kodista laitokseen – vanhusten asumisen representaatiot mielipidekirjoituksissa. *Gerontologia* 29 (2015): 4, 262–275.
- Andersson, Eva & Abramsson, Marianne: Changing mobility rates of older people in Sweden. *Ageing & Society* 32 (2012): 963–982.
- Blomgren, Jenni & Einiö, Elina: Laitoshoidon vähentämisen yhteys ikääntyneiden muihin pitkäaikaishoivan palveluihin ja sairausvakuutuksen korvaamien lääkkeiden kustannuksiin vuosina 2000–2013. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 4, 334–348.
- Chaudhury, Habib & Rowles, Graham D: Between the shores of the recollection and imagination: Self, aging and home. S. 3–18. Teoksessa Rowles, Graham D. & Chaudhury, Habib (toim.): *Home and identity in late life. International perspectives*. New York: Springer, 2005.
- Clapham, David: *The Meaning of Housing: A Pathways Approach*. Bristol: Policy Press, 2005
- Estes, Caroll & Biggs, Simon & Phillipson, Chris: *Social Theory, Social Policy and Ageing. A Critical Introduction*. Maidenhead: Open University Press, 2003.
- Evans, Simon: *Community and Ageing. Maintaining quality of life in housing with care settings*. Bristol: Policy Press, 2009.
- Genet, Nadine & Boerma, Wienke & Kringos, Dionne & Bouman, Ans & Francke, Anneke & Fagertröm, Cecilia & Melchiorre, Maria & Greco, Cosetta & Devillé, Walter: *Home care in Europe: a systematic literature review*. *BMJ Health Services Research* 11 (2011): 207.
- Hillocoat-Nallétamby, Sarah & Ogg, Jim: Moving beyond 'ageing in place': older people's dislikes about their home and neighbourhood environments as a motive for wishing to move. *Ageing and Society* 34 (2014): 10, 1771–1796.
- Häikiö, Liisa & Aerschot van, Lina & Anttonen, Anneeli: Vastuullinen ja valitseva kansalainen: vanhushoivapolitiikan uusi suunta. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2011): 3, 239–50.
- Jolanki, Outi: Jäädä vai lähteä? Muuttosyyt 75+-haastatteluissa. *Gerontologia: Asuminen ja asuinympäristöt teemanumero* 4 (2015), 250–261.
- Jolanki, Outi: Agency in talk about old age and health. *Journal of Aging Studies*, 23 (2009): 4, 215–226.
- Jolanki, Outi & Vilkkö, Anni: The meaning of a 'sense of community' in a Finnish senior cohousing community'. *Journal of Housing for the Elderly*, 29 (2015): 1–2, 111–125.
- Karisto, Antti & Haapola, Ilkka: Elinympäristö. S. 27–40. Teoksessa Karisto, Antti & Haapola, Ilkka & Fogelholm, Mikael (toim.): *Vanhuusikä muutoksessa. Ikihyvä Päijät-Häme-tutkimuksen tuloksia 2002–2012*. Päijät-Hämeen Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän julkaisuja 72, 2013.
- Karsio, Olli & Tynkkynen, Liina-Kaisa: Kunnan, yksityisen ja kolmannen sektorin keskinäisuuhteiden muutokset – esimerkkinä vanhuspalvelut. S. 81–100. Teoksessa Niemelä, Mikko & Kokkinen, Lauri & Pulkki Jutta, Saarinen, Arttu, Tynkkynen Liina-Kaisa (toim.): *Terveydenhuollon muutokset: Poliitiikka, järjestelmä ja seuraukset*. Tampere: Tampere University Press, 2015.
- Kaskiharju, Eija: Koteja ja kodinomaisuutta. Tutkimus vanhenemisen paikoista valtiopäiväpuheissa 1950–2005. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 2010.
- Kröger, Teppo & Leinonen, Anu: Transformation by stealth: the retargeting of home care services in Finland. *Health and Social Care in the Community*, 20 (2012): 3, 319–327.
- OECD: *Caring for Frail Elderly People: New Directions in Care*. Organisation for Economic Co-operation and Development. *Social Policy Studies*, No 14, 1994.
- OECD: *Ageing, Housing and Urban Development*. Organisation for Economic Co-operation and Development, 2003.
- Means, Robin: Safe as houses? Ageing in place and vulnerable older people in the UK. *Social Policy and Administration* 41 (2007): 1, 65–85.
- Mestheneos, Elizabeth: Ageing in place in the European Union. *Global Ageing: Issues and Action* 7 (2011): 2, 17–24.
- Milligan, Christine: *There's No Place Like Home: Place and Care in an Ageing Society*. Farnham: Ashgate, 2009.
- Pulkki, Jutta. & Tynkkynen, Liina-Kaisa: 'All elderly people have important service needs': a study of discourses on older people in parliamentary discussions in Finland. *Ageing and Society* / Febru-

- ary 2015: 1–15.
- Sixsmith, Andrew & Sixsmith, Judith: Ageing in Place in the United Kingdom. *Ageing International*, 32 (2008): 3, 219–235.
- Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2014: Tilastoraportti 21/2015. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.
- STM: Ikääntyneiden palvelujen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2008: 3. Helsinki: STM ja Kuntaliitto, 2008.
- STM: Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2013: 11. Helsinki: STM ja Kuntaliitto, 2013.
- Tedre, Silva: Asunnon vangit – ulospääseminen sosiaalisenä ongelmana. S. 161–172. Teoksessa Helne, Tuula & Laatu, Markku (toim.): *Vääryyskirja*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 2006.
- TENK: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012.
- Townsend, Peter: The structured dependency of the elderly: a creation of social policy in the twentieth century. *Ageing and Society*, 1(1981): 1, 5–28.
- Valvira: Vanhusten ympärivuorokautisen sosiaalihuollon palvelut. Toimintayksiköihin tehdyn kyselyn tulokset ja valvonnan jatkotoimenpiteet. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, 2010.
- Vilkko, Anni: Riittävästi koti. *Janus* 8 (2000): 3, 213–230.
- Vilkko, Anni: Koti vanhetessa. S. 213–236. Teoksessa Vilkko, Anni & Suikkanen, Asko & Järvinen-Tassopoulos, Johanna (toim.): *Kotia paikantamassa*. Rovaniemi: LUP, 2010.
- Vilkko, Anni & Karisto, Antti: Koti tutkimuskohteena ja näkökulmana. *Janus* 8 (2000): 3, 209–212.
- Vilkko, Anni & Muuri, Anu & Finne-Soveri, Harriet: Läheisapu iäkkään ihmisen arjessa. S. 60–77. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.): *Suomalaisten hyvinvointi 2010*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2010.
- Wiles, Janine & Leignig, Annette & Guberman, Nancy & Reeve, Jeanne & Allen, Ruth: The Meaning of “Ageing in Place” to Older People. *The Gerontologist* 52 (2012): 3, 357–366.

ENGLISH SUMMARY

Jutta Pulkki & Liina-Kaisa Tynkkynen & Outi Jolanki: Places of ageing in parliamentary debate in Finland (Aktivoivat, muuttuvat ja sopimattomat vanhenemisen paikat. Analyysi vanhuspalvelulain lähetekeskustelusta)

Ageing in place is a widely spread policy idea that guides the living and long-term care arrangements of old people. In this study we examined discursive formations of places of ageing in parliamentary debate in Finland. The debate in focus concerned amendments to the Act on Supporting the Functional Capacity of the Older Population and on Social and Health Care Services for Older Persons. A parliamentary debate is an important public arena where meanings of places of ageing are constructed.

The results present three discourses on how Finnish members of parliament construct old people's place of living, namely 'Activating place', 'Altering place' and

'Unsuitable place'. Discourses varied in the emphasis given to the importance of living at own home and the need to move from one place to another. The place of ageing was justified with old peoples' wishes and needs, especially their physical needs. However, old people were not presented as active agents or as capable of making choices of suitable living arrangements. Instead, the active subjects were the members of parliament themselves – often referred to as 'we' – civil servants and care personnel.

All in all, the idea of Ageing in place was partly detectable in the debate. In order to further this idea, it is necessary to put greater stress, both in politics and in practice, on the range of needs of old people and their role in decision-making.

Keywords: ageing in place, discourse analysis, parliamentary debate, Finland.